

Kitap tanıtma :

The Ottoman Emirate (1300-1389), Institute for Mediterranean Studies, *Halcyon Days in Crete I. A symposium held in Rethymnon 11-13 January 1991* (edited by Elizabeth Zachariadou), Crete University Press Rethymnon 1993, IX-XV+242 sayfa.

Elimizdeki eser 11-13 Ocak 1991 günleri arasında Girit Adası'nın Rethymnon (Resmo) şehrinde toplanmış olan sempozyumdaki konuşmaları yayımlayan E.A. Zachariadou'nun bir önsözü (IX-X) ile başlamaktadır.

Yazar, bu kitapta, Bizans'ın güneydoğu sınırlarında ortaya çıkan küçük Osmanlı Beyliği'nin, Bizans'ı bertaraf ettikten sonra kudretli bir imparatorluk haline gelmesi ile Hıristiyan dünyasında yüzyıllarca etkili olmasını çeşitli bakımlardan ele alan değişik yazarlara ait görüşleri, ayrı ayrı makaleler halinde bilim dünyasına sunmaktadır.

Zachariadou'ya göre bu yeni çalışmalar, iki büyük tarihçi olan M.F. Köprülü ve P. Wittek'in 1930'lu yıllarda ortaya attıkları faraziyelere, yeni bulunan belgeler ve kesif çalışmalarla bazı yeni ufuklar açmaktadır. Bu arada E.Zachariadou, önsözünde, Osmanlı Beyliği'nin kuruluşunda derişlerin kuvvetli bir rol oynadıklarını ve yeni bulunan sikkelerin XIV. yüzyıl başlarında ortaya çıkan beyliklerin mütevazı başlangıçlarına yeni bir ışık tuttuğunu üstüne basarak belirtmektedir.

Elimizdeki bu makaleler mecmuası, bahis konusu sempozyumda okunan 17 tebliği ihtiva etmektedir. Aynı sempozyumda Dr. Metin Kunt, Prof. Tuncer Baykara, Dr. James Reid, Prof. Mehmed İpşirli, Prof. Nikas Oikonomides, Prof. Anthony Luttrell, Dr. James Howary ve Dr. Steve Reinert tarafından okunan 8 tebliğ ise bu kitapta yer almamıştır. Biz, bu tanıtma yazımızda, yalnız iki tebliğ üzerinde kısaca duracağız. Diğer 15 tebliğin ise adlarını vermekle iktifa edeceğiz.

Üzerinde duracağımız iki tebliğden ilki ileride daha olumlu neticelere de varabileceğinden şüphemiz olmayan Prof. Dr. Ahmet Ocak'ın *Les milieux soufes dans les territoires du beylicat ottoman et le problème des "Abdalan-i Rumi" (1300-1389)* adını taşıyan (s. 145-158) tebliğidir.

Yaşar Ocak, bu çalışmasının çeşitli yerlerinde M. Fuad Köprülü'nün bu konudaki fikirlerini bir hareket noktası olarak ele aldığı gibi, gerek onun, gerek Gölpınarlı, Barkan, İnalçık ile Mélikoff'un fikirlerini de tamamen benimsemekle de kalmayıp, tebliğinin sonunda, Osmanlı Beyliği'nin nasıl teşekkül ettiğini daha iyi anlayabilmek için daha derin araştırmalara ihtiyaç olduğunu çok haklı olarak ileri sürmektedir (s. 158).

Burada üzerinde durmak istediğimiz ikinci yazı ise Colin İmber'in *The Legend of Osman Gazi* adını taşıyan (s. 67-85) tebliğidir. Bunu da bu konuda hiçbir müspet sonuca varılamayacağını gösterdiği için ele almak istiyoruz. Müellif, tebliğinde çeşitli kaynakları titizlikle gözden geçirdikten sonra yazısını şu kelimelerle bitirmektedir:

"The earliest history of the ottomans is a black hole. Any attempt to fill this hole will result simply in the creation of more tables" (Osmanlıların en eski tarihi kara bir çukurdur. Bu çukuru doldurmak için yapılacak herhangi bir teşebbüs, sadece daha fazla efsaneler yaratılmasıyla neticelenecektir).

Böyle küçük bir tanıtma yazısında her bir tebliğ üzerinde ayrı, ayrı durmak olumlu ve olumsuz taraflarını göstermek mümkün olmadığı için, elimizdeki kitapta yer alan diğer 15 tebliğin sadece adlarını vermekle yetineceğiz.

Michel Balivet, *Culture ouverte et échanges inter-religieux dans les villes ottomanes du XIVe siècle* (s. 1-7).

Irène Beldicianu-Steinherr, *La population non-musulmane de Bithynie (deuxième moitié du XIVes.-première moitié du XVes.* (s. 7-22).

Vassilis Demetriades, *Some Thoughts on the Origins of the Devşirme* (s. 23-34).

Feridun Emecen, *Ottoman Policy of Conquest of the Turcoman Principalities of Western Anatolia with Special Reference to Sarukhan Beyliği* (s. 35-40).

Aldo Gallotta, *Il <<mito oguz>>e le origine dello stato ottomano: Una riconsiderazione* (s. 41-60).

György Hazai, *La place du XIVe siècle dans l'évolution de la langue Turque* (s. 61-66).

Halil İnalçık, *Oṣmān Ghāzī's Siege of Nicaea and the Battle of Bapheus* (s. 77-100).

Jacques Lefort, *Tableau de la Bithynie au XVe siècle* (s. 101-118).

Anthony Luttrell, *Latin Responses to Ottoman Expansion before 1389* (s. 119-134).

İrène Mélikoff, *L'origine sociale des premiers ottomans* (s. 135-144).

Nicolas Oikonomides, *The Turks in Europe (1305-13) and the Serbes in Asia Minor (1313)* (s. 159-168).

Stephen W. Reinert, *From Niš to Kosovo Polje: Reflections on Murād I's Final years* (s. 169-212).

Speros Vryonis Jr., *The Muslim Family in 13th-14th Century Anatolia as Reflected in the Writings of Mawlawi Dervish Eflaki* (s. 213-224).

Elizabeth A. Zachariadou, *The Emirate of Karasi and that of the Ottomans: Two Rival States* (s.225-237).

Konstantin Zhukov, *Ottoman, Karasid and Sarukhanid Coinages and the Problem of Currency Community in Turkish Western Anatolia ('40s-'80s of the 14th Century)* (s. 237-242).

Yukarıda isimlerini verdiğimiz tebliğlerin hepsi ele aldıkları konularda ciddi bir çalışma ve araştırma mahsulü olmakla birlikte, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu meselesine pek fazla katkıda bulunmamaktadırlar. Bununla beraber gerek bu sempozyumu tertip edenleri gerek bu tebliğleri bir kitap halinde yayımlayan Elizabeth A. Zachariadou'yu can ve gönülden tebrik ederiz.

Girit'te Osmanlı tarihi ile ilgili yeni bir sempozyum tertip edildiği takdirde, Kandiye kalesinin 20 yılı bulan kuşatılması sırasında modern bir şehircilik anlayışıyla kalenin karşısında kurulmuş olan yurd-yeri mamuresinin de bahis konusu edilmesi yerinde bir teşebbüs olacaktır.

Bundan on beş yıl kadar önce yayımladığım bir makalede, Usta-zâde Yunus Bey'in notlarından yararlanarak bu konuyu ortaya atmıştım. Yunus Bey, bu şehir hakkında Venedik kütüphanelerinde bulunan birkaç resim gördüğünü ve ayrıca mahallinde de bir takım araştırmalar yaptığını da notlarında belirtiyordu (Bk. Orhan F. Köprülü, "Usta-zâde Yunus Bey'in Meçhul Kalmış bir Makalesi, Bektaşiliğin Girid'de İntişarı," *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 8-9, İst. Üniv. Ed. Fak. Yayınları, İstanbul 1980, s. 48, not 6).

DR. ORHAN F. KÖPRÜLÜ